Sobre Holanda i Catalunya

Joan Francesc Mira

Ho explica Hans-Joachim Voth, alemany, doctor per Oxford i professor d'història econòmica. Una regió petita i rica es troba enfrontada amb el govern espanyol. Els impostos són massa elevats, la representació política és limitada, l'elit del país se sent maltractada i no escoltada, l'agitació i l'oposició popular s'escampen. A Madrid els partidaris de la línia dura defensen la repressió, i com a resultat l'agitació creix i creix fins que una confrontació de gran magnitud resulta inevitable. No, no es tracta de Catalunya: són els Països Baixos als anys 1560 i 1570, una altra regió pròspera governada per Espanya, on els ciutadans sentien que els seus valors i forma de vida no eren respectats per les polítiques de Madrid. Allò que començà com un conflicte menor va anar pujant fins que es va convertir en la guerra dels Vuitanta Anys, al final de la qual Espanya havia perdut permanentment el control de les Províncies Unides. I doncs, què va transformar unes diferències poc importants entre governant i governats en una lluita a vida o mort? Tot va començar amb una poderosa barreja de diferències culturals i d'oposició a uns impostos elevats. La rebel·lió va incloure homes com Guillem d'Orange, un conseller d'estat nomenat per ajudar el rei d'Espanya en el govern d'Holanda. Al principi, la seua dinastia no tenia cap intenció de rebel·lar-se, i fins a la crisi del 1566-67 els màxims dirigents holandesos eren favorables a la moderació política. Els protestants, segons Orange, haurien de tindre el dret de practicar la seua religió, sense culte públic: és a dir, ell només defensava la llibertat de consciència. I s'oposava a la rebel·lió armada. En pocs anys, però, Guillem d'Orange arribà a dirigir la rebel·lió militar contra Espanya, l'únic superpoder del segle XVI: una rebel·lió tan extensa i tenaç que va estirar els recursos financers i militars d'Espanya fins al punt del trencament i més enllà. Al final, Madrid hagué d'acceptar que no podia vèncer, i les Províncies Unides van guanyar la independència i esdevingueren un dels països d'Europa amb més gran èxit econòmic. Què va passar? Espanya reaccionà a les demandes de tolerància com ho fan sovint els poders imperials dirigits per intolerants religiosos: amb la pesada mà de la repressió. Felip II envia el duc d'Alba amb un gran exèrcit, hi ha una terrible campanya militar, els comtes d'Egmont i de Horn són executats, les ciutats resistents són destruïdes, la gent passada a fil d'espasa, i tot això que els holandesos no obliden.

El resultat és que les elits es radicalitzen, i Guillem d'Orange adopta polítiques cada colp més radicals també, i dóna suport a la rebel·lió militar i a la separació. La maquinària espanyola fallava, i després de la massacre d'Anvers en 1575, la major part de les Províncies Unides, abans fidels al rei, canviaren de bàndol, i va ser el principi del final del poder espanyol. Els Països Baixos no van ser l'única part de l'imperi Espanyol a separar-se després d'una revolta contra els excessos tributaris i contra la intromissió del govern de Madrid: Portugal, per circumstàncies semblants, també recobrà la llibertat. Avui, al seu torn, Catalunya s'oposa al poder de Madrid, escriu el professor Voth. De nou, un poble i la seua elit se senten culturalment alienats, sotmesos a excessos tributaris, i no escoltats. Les posicions s'endureixen veloçment, als dos costats. La reacció espanyola a les demandes catalanes de major independència és, potser, tan intolerant (però encara no tan feroç) com la de Felip II per sotmetre els holandesos. En comptes de negociacions polítiques hi ha hagut una onada d'amenaces i una campanya de desinformació: Espanya llançarà fora de la Unió Europea una Catalunya independent, la carregarà amb deutes fins als núvols, deixarà de comprar productes catalans, o enviarà els tancs. La diferència entre la manera com Londres ha reaccionat a la demanda escocesa i la reacció espanyola, és brutal. Si hi ha una lliçó de la història, és ben simple, conclou: la repressió, la intimidació i la intolerància encara empitjoren les coses, des dels Països Baixos del segle XVI, fins a la reacció anglesa a Irlanda a primers de segle XX. I de la mateixa manera que la brutal reacció espanyola contra Holanda va produir segles de "llegenda negra", una reacció excessiva al referèndum sobre la independència de Catalunya pot cobrir de negror la imatge d'Espanya en les dècades properes. I tot això no ho dic jo: ho diu el professor alemany. Al qual demane disculpes per la traducció improvisada i sense llicència editorial.

"La repressió, la intimidació i la intolerància encara empitjoren les coses, des dels Països Baixos del segle XVI, fins a la reacció anglesa a Irlanda a primers de segle XX. I de la mateixa manera que la brutal reacció espanyola contra Holanda va produir segles de 'llegenda negra', una reacció excessiva al referèndum sobre la independència de Catalunya pot cobrir de negror la imatge d'Espanya"